

مقدمه :

فروع خورشید نویدی بر آغازدیگراست ، جنبش و حیات در پیرامون ما جلوه ای دیگر دارد .
همه موجودات غزل خوان و ستایشگر خداوند هستند ، چه زیباست که ما هم با راستگویی و صداقت در مسیر رضایت و خورسندی خدا و جلب محبت خلق او گام برداریم .
خوب می دانیم که راستی و صداقت در گفتار و کردار ، انسان را محبوب دلها و منبع شایسته ی اعتماد برای مردم می سازد و درمقابل، نفاق و دروغگویی افزون بر آنکه شخص رادرجامعه و پیش خدایی اعتماد می سازد ، باعث گسستن پیوندهای اجتماعی همچون خانواده خواهد شد . هیچ گاه این فرمان الهی را از یاد نبریم که می فرماید :

((یا ایُّها الذین آمنوا اتقوا الله و کونوا مع الصادقین)) .

ای مومنان از خدا بترسید و همگام با راستان باشید^۱ .

اساسا صداقت کلید طلایی گنج مقصود است و همگان می توانند با آن به سرای سلامت و سعادت رهسپار شوند .

از آنجا که ما انسانها موجودات اجتماعی هستیم و در پیوندهای مختلف اجتماعی همانند خانواده زیست می کنیم ، باید در کارها و رفتارهایمان صادق باشیم تا بتوانیم به قله بلند سعادت دست یابیم .

برای داشتن یک خانواده ی ایده آل و سالم به عنوان پایه های یک جامعه سالم ، لازم است همه ی اعضای خانواده به ویژه پدر و مادر نقش خود را صادقانه و بدرستی ایفا کنند .

۱. توبه / آیه ۱۱۹

صداقت در زندگی انسانها همانند خورشید است که با بودنش چنان گرما و روشنایی به زندگی می بخشد که صفا و صمیمیت و اعتماد و محبت را در سرتاسر زندگی پرتو افکن می کند و با نبودنش زندگی تیره و تاریک می گردد . پس می توان گفت صداقت بهترین بستر برای رشد فضائل اخلاقی و صفات انسانی است که کانون خانواده را همچون باغی پر گل عطر آگین می نماید. اما چه تلخ است که هرگاه صداقت در مناسبات خانواده غروب کند، زمینه و بستر ذیلت‌های اخلاقی و کدورتها فراهم می شود .

بنابراین می توان گفت صداقت میوه های شیرینی همچون اطمینان ، گذشت ، وفاداری ، تعهد و ... را به بار می آورد .

با بررسی اجمالی در تاریخ، به ویژه قرآن کریم برای پی بردن به پیشینه ی این امر مهم می توان گفت ، اولین جایی که صداقت و درستی اهمیت خود را نشان داد، در داستان آدم و حوا (ع) است . همان داستانی که به شیرینی و پر معنا در قرآن بیان شده است . منظور آنجایی است که خداوند از آنها خواست که از آن درخت ممنوعه نخورند ولی آنها سرپیچی نمودند و همین امر باعث خروج شان از بهشت شد . در نهایت ، عذرخواهی صادقانه آدم و حوا مورد قبول درگاه پروردگار متعال قرار گرفت و بار دیگر آنها مشمول عنایات خداوند منان شدند^۱ .

بنابراین وجود صداقت در زندگی والدین از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است چراکه فرزندان نیز در محیط خانواده، تحت تاثیر رفتارهای صادقانه ی پدر و مادر تربیت شده و به رشد و تعالی خواهند رسید .

۲ . صفی ، محمد ، قصه های قرآن ، ص ۳۵

براین اساس بسیار علاقه مند بودم با بررسی آثار صداقت در زندگی والدین و اجرای عملی این عنصر مهم در بین دانش آموزانم ، پژوهشی انجام داده و به شرح و توضیح آن به عنوان موضوع مقاله پردازم .

بیان مسئله :

اینجانب زینب کیائی نژاد با میزان تحصیلات اتمام سطح ۲ حوزه علمیه و سابقه ۳ سال خدمت، در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ با سمت دبیر قرآن، در پایه سوم راهنمایی مدرسه دخترانه هدی وابسته به جامعه الزهرا (س) واقع در ناحیه ۴ قم، مشغول به انجام وظیفه بودم. این آموزشگاه دارای ۲۰۸ نفر دانش آموز بوده و ۱۹ نفر از همکاران دبیر و ۷ نفر کادر اجرایی در آن مشغول به کار بودند. از نظر اقتصادی و فرهنگی و هم چنین میزان سواد، خانواده های دانش آموزان در وضعیت بسیار خوبی قرار داشتند.

دانش آموزان کلاس این جانب با تعداد ۲۶ نفر، اغلب از خانواده های روحانی بودند. از نظر وضعیت فیزیکی، مجتمع هدی در بخشی از فضای جامعه الزهرا (س) در سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان مشغول به فعالیت است. مقطع راهنمایی در طبقه سوم شامل دفتر آموزشگاه، اتاق امور تربیتی، ۹ کلاس، نمازخانه، کتابخانه و آزمایشگاه بود.

اما، آن چه سبب شد اقدام پژوهی در زمینه ی صداقت صورت پذیرد از این قرار بود:

اینجانب در زندگی فردی و اجتماعی خود و در تمامی مراحل که صداقت کاربرد خود را نشان می داد، اصرار بر اجرای این مسئله مهم داشته و بارها از سوی افراد مختلف تحسین شده بودم. این مسئله به قدری برایم مهم بود که دوست داشتم فضای کلاس دانش آموزی نیز با صداقت تمام در زمینه های مختلف اعم از: کارگروهی، پرسش و پاسخ، حل تمارین و آزمون کتبی به انجام رسد.

عده ی محدودی از دانش آموزان کلاس به این قضیه توجه داشتند و تا حدودی من را امیدوار می کرد؛ اما نگرانی من در مورد دانش آموزانی بود که متوجه عدم صداقت خود در زمینه های

یادشده نبودند. این بی توجهی نه تنها در این سن آن ها را دچار مشکلات فراوان و آسیب های جدی می کرد، بلکه در زندگی آینده نیز بر طبق عادت همیشگی، آن ها را از داشتن روانی سالم و زندگی شیرین و سعادت‌مندانه محروم می کرد.

از این رو، بر اساس وظیفه ای که خدای تعالی بر عهده ی ما معلمین نهاده است و احساس مسئولیت خود در برابر دانش آموزانم، سعی کردم با بررسی صداقت و اثرات آن در زندگی والدین به نقش این عنصر مهم در بین دانش آموزان و اجرای عملی آن در کلاس درس بپردازم.

اهداف تحقیق:

صداقت، یکی از مهم ترین کمالات انسانی است و از طریق آن، یکدلی و صمیمیت بر روابط اعضای خانواده و جامعه حاکم خواهد شد. در خانواده ای که صداقت بر فضای آن حاکم است، پدر و مادر به فرزندان خود وعده دروغ نمی دهند و فرزندان هم، خود را در مقابل پدر و مادر متعهد به راستگویی می دانند. چنین فرزندانی در جامعه ای کوچک مانند مدرسه و کلاس درس، بر طبق رفتار صادقانه ای که زیر بنای تربیت او بوده است عمل خواهد کرد.

بر این اساس، هدف کلی از پرداختن به این پژوهش ، بررسی آثار صداقت والدین و میزان تاثیر آن بر روی دانش آموزان بوده است.

حقیقت صداقت

الف) معنی شناسی صدق و کذب

در گام اول برای شناخت صداقت، به معنا شناسی دو واژه ی صدق و کذب پرداختم.

(۱) معنای لغوی «صدق» و «کذب»:

راغب اصفهانی در تعریف «صدق» و «کذب» می گوید:

راست و دروغ، اصلشان در قول و سخن است. چه ماضی و چه حال و مستقبل. چه وعده ی راست و دروغ باشد و یا غیر این ها. مقصود از معنی اول- فقط در سخن گفتن است و در سخن دوم هم جز در خبر صدق و کذب در سایر موارد و اقسام سخن نیست، از این جهت گفت: « و من اصدق من الله قیلا»^۱، « و من اصدق من الله حدیثا»^۲، « انه كان صادق الوعد»^۳

وی در ادامه بیان می کند: صدق، مطابقت قول با نیت و ضمیر و یا چیزی است که از آن خبر داده شده است و این هر دو با هم است یعنی (صدق نیت - صدق مورد خبر) و هر گاه یکی از این دو شرط نباشد و جدا شود آن سخن به تمامه صدق نیست بلکه یا به صدق توصیف نمی شود و یا گاهی به سخن راست، و زمانی به سخن دروغ وصف می شود و یا بنابر دو نظر مختلف، مثل سخن کافری که از روی بی اعتقادی بگوید: محمد رسول الله - در این مورد اگر گفته شود این جمله راست است صحیح است برای این که از چیزی که درست و راست است خبر داده شده. و همچنین صحیح است که گفته شود آن سخن دروغ است برای این که قول آن کافر در آن جمله

۱. نساء / آیه ی ۱۲۲.

۲. نساء / آیه ی ۸۷.

۳. مریم / آیه ی ۵۴.

درست با ضمیرش مخالفت دارد و بنابر وجه دوم خدای تعالی در سوره ی منافقون سخن آن هایی را که می گویند: « نشهد انک لرسول الله و الله يعلم انک ...»^۱ دروغ دانسته است.^۲

قرشی در کتاب قاموس قرآن صدق را به کسر فتح (ص) به معنای راست گفتن و به کسر (ص) به معنای راست مقابل دروغ می داند. « و قل رب ادخلنی مدخل صدق»^۳ این راستی در عمل است. وی در تعریف کذب، (بر وزن وزر- و کتف) دروغ گفتن و هر دو وزن را مصدر می داند. و نیز کذب (بر وزن کتف) را به معنی دروغ و اسم مصدر می داند.^۴ « یفترون علی الله الکذب»^۵

۲) معنای اصطلاحی « صدق و کذب»

پیرامون معنی اصطلاحی صداقت علامه طباطبایی می فرماید: صداقت صفتی است که همه ی فضیلت های موجود در علم و عمل را در بر می گیرد. زیرا صدق، خلقی است که با همه ی ارزش ها و فضایل اخلاقی از قبیل عفت، شجاعت، حکمت و عدالت همراه است. چرا که انسان را نمی توان از اعتقاد و قول و عمل او جدا کرد. صادق بودن انسان به این معنی است که عقیده، قول و عمل او مطابق یکدیگرند؛ یعنی به چیزی که عقیده دارد و می گوید عمل می کند.^۶

در کتاب معارف و معاریف، پیرامون معنای اصطلاحی دروغ آمده است:

^۱ منافقون / آیه ی ۱.

^۲ . راغب اصفهانی ، ابوالقاسم حسین محمد بن فضل، مفردات الفاظ قرآن، ج ۲، ص ۳۸۲ و ۳۸۳.

^۳ اسراء / آیه ی ۸۰.

^۴ . قرشی، علی اکبر ، قاموس قرآن، ج ۴ ، ص ۱۱۶.

^۵ . نساء/ آیه ی ۵۰

^۶ . طباطبایی، محمد حسین ، تفسیر المیزان، ج ۱، ص ۴۳۰.

دروغ سخن خلاف حقیقت، مقابل راست است. دروغ در شریعت اسلام زشت ترین و قبیح ترین گناه و پلید ترین عیب و شنیع ترین منقصت به شمار آمده است.^۱ خداوند سبحان فرمود: « انما یفتیری الکذب الذین لا یؤمنون»^۲

ب) اقسام صدق

مهدی نراقی در کتاب جامع السعادات، اقسام صدق را در شش مرحله به طور کامل بیان کرده است:

۱) صدق در گفتار، و آن خبر دادن از چیزهاست. چنان که در واقع هستند، و نیز رعایت معنای حقیقی در الفاظی که بدان ها با خدای سبحان مناجات می کند، پس کسی که می گوید: « و جهت وجهی للذی فطر السموات و الارض» « روی خود را به کسی کردم که آسمان ها و زمین را پدید آورده» و در دلش غیر این است، و یا می گوید: « ایاک نعبد» « فقط تو را می پرستم» و با دل بستگی به دنیا، دنیا را می پرستد؛ زیرا هر که دل خود را به چیزی ببندد بنده ی آن است، چنین شخصی دروغ گو است.

۲) صدق در نیت و اراده، و این معنی به اخلاص بر می گردد، و آن خالص ساختن نیت برای خداست، به این که انگیزه ای در طاعات، بلکه در همه ی حرکات و سکنات، جز خدا نداشته باشد.

۳) صدق در عزم و تصمیم بر کارنیک، به این معنی که شخص در درون خود عزم را جزم کرده و مصمم به انجام فلان عمل نیک است. صدق در این جا به معنی قوت و کمال عزم و نداشتن شک و تردید است.

۱. حسینی دشتی، سید مصطفی، معارف و معاریف، جلد ۲، ص ۱۳۹۴.
۲. نحل / آیه ی ۱۰۵.

۴) صدق در وفای به عزم، نفس آدمی گاهی در آغاز عزم و تصمیمی دارد ولیکن چون وقت عمل رسید، تمایلات و شهوات به جنبش می آیند و به معارضة بر می خیزند و عزیمت وی را از میان می برند، و این با صدق در وفای به عزم منافات دارد. و از این رو خدای سبحان می فرماید: « رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه»^۱ « مردانی که به پیمان خویش با خدا وفا کردند.»

۵) صدق در کردار، و آن مطابق باطن و ظاهر و یکسانی منان و آشکار است، به این معنی که اعمال ظاهر او بر چیزی دلالت نکند که در باطن به آن متصف نباشد.

۶) صدق در مقامات دینی، مانند صبر، شکر و توکل و حب و رجا و خوف و تعظیم و رفتار تسلیم و امثال این ها. این گونه صدق، بالاترین و ارجمندترین درجات صدق است، و هر که به حقیقت این مقام و لوازم و آثار و غایات آن ها بی خبر باشد در واقع کاذب است. مثلاً کسی که ادعای ترس از خدا دارد و هیچ اثری از آن به هنگام قصد انجام گناه در او ظاهر نیست، خوفش کاذب است.^۲

آن چه تا کنون بیان شد، کلیتی از حقیقت صدق و اقسام آن بود.

^۱ . احزاب/ آیه ی ۲۳.

^۲ . نراقی، مهدی، گزیده ترجمه کتاب جامع السعادات، ص ۳۱۸.

توصیف وضع موجود (شواهد ۱):

الف) شاخص های کیفی وضع موجود:

اینجانب از همان روزهای اول شروع کار خود در کلاس سعی کردم با دانش آموزانم با صداقت تمام رفتار کرده و توجه آن ها را به اهمیت فوق العاده ی این موضوع در بحث تدریس دروس، حل تماین کلاسی، پرسش و برگزاری امتحانات در طول ترم، جلب نمایم. به عبارتی در ابتدای کارم ، این قضیه را به طور خیلی خوب و واضح برای آن ها توضیح داده و توقع داشتم آن ها نیز صادقانه نسبت به امور یاد شده عمل کنند.

بعد از گذشت یک ماه از سال تحصیلی با مشاهده ی رفتارهای دانش آموزانم در زنگ قرآن چنین دریافتم:

- تعداد دانش آموزان با صداقت در کلاس محدود بود.
- بعضی از دانش آموزان دوست داشتند با صداقت رفتار کنند ، اما عده ای مانع می شدند.
- تعدادی از نمایندگان که موظف به دیدن تمارین بودند، صداقت نداشته و پنهان کاری می کردند.
- به هنگام پرسش کلاسی، عده ای جواب سوال را به دوستان خود می رساندند.
- هنگام برگزاری امتحان به راحتی تقلب می کردند.

و مهم ترین مسئله در بین عده ای از دانش آموزانم، عدم صداقت در گفتار و عمل بود.

ب) شاخص های کمی وضع موجود:

برای تعیین وضع موجود از اعداد و ارقام نیز استفاده شد که به شرح زیر است:

با بررسی رفتار و عملکرد دانش آموزانم در بحث پرسش کلاسی و حل تمارین و... با محوریت موضوع صداقت، به این نتیجه دست یافتم که از ۲۶ نفر دانش آموز، ۱۰ نفر در موارد یاد شده دارای صداقت و تعهد بودند.

بقیه ی دانش آموزان در بعضی موارد صادق نبوده و عده ای هم نسبت به این موضوع کاملاً بی تفاوت بودند.

ادبیات موضوع:

در زمینه ی موضوع صداقت ، کتب مختلف و مقالات زیادی را بررسی و مطالعه کرده و از آن ها در گردآوری پژوهش حاضر استفاده نمودم.

بعد از مطالعه ی مقالاتی در باب صداقت، به این نتیجه رسیدم که به بررسی صداقت در زندگی والدین که عامل مهم صداقت فرزندان را رقم می زد بپردازم. در این راستا به مقاله ای در باب ویژگی های خانواده ی متعادل از محمد رضا شرفی برخورد کردم که در آن آمده بود:

خانواده از نخستین نظام های نهادی عمومی و جهانی است که برای رفع نیازمندی های حیاتی و عاطفی انسان و بقای جامعه ضرورت تام دارد و از همه ی نهادهای اجتماعی، طبیعی تر و خودی تر است.

اگر خانواده را از حیث کیفیت روابط درونی و میزان استحکام آن ها بررسی کنیم به گونه های مختلفی از خانواده که هر یک ویژگی ها و مفاهیم خاص خود را دارد برخورد می نمایم، که از جمله می توان به خانواده ی متعادل اشاره نمود که عبارت است از: خانواده ای که روابط فی مابین اعضای آن بر اساس اصول اخلاقی و انسانی (همانند صداقت) شکل گرفته است و پدر و مادر

کلیه ی گفتار و کردار خود را بر محور اخلاق و معارف دینی تنظیم می نمایند.

در یک خانواده ی متعادل و ایده آل، عناصر کلیدی و مهمی وجود دارد که در شکل گیری و استمرار آن نقش اساسی دارد. از جمله ی این عناصر مهم یا به عبارتی ویژگی های یک خانواده ی ایده آل می توان به موارد زیر اشاره نمود:

(۱) تفاهم در برابر تخصص

(۲) آگاهی در برابر ناآگاهی

(۳) مثبت گرایی در برابر منفی گرایی

(۴) سعه ی صدر

(۵) صمیمیت و محبت

(۶) تعهد و وفاداری

(۷) صداقت

صداقت همچون پل ارتباطی موثر، موجب می شود که پدر و مادر میل و رغبت وافر و کامل برای صحبت با یکدیگر پیدا کنند و از این طریق به رشد شخصیت خود و خانواده شان بیفزایند. لازم است برای نیل به تفاهم، پدر و مادر در همه ی امور زندگی نسبت به همدیگر صادق و راستگو باشند. والدین زمانی به اوج سعادت در زندگی دست می یابند که مسیر آن را با صداقت و درستی طی نمایند.

این ویژگی یکی از مهم ترین شاخصه های یک خانواده ی ایده آل اسلامی می باشد. صداقت و راستی یعنی ابراز احساسات و حالتی که در هر لحظه داریم. پدر و مادر صادق، افکار و احساسات واقعی خود را با یکدیگر در میان می گذارند. آنان امنیت خاطر دارند و نگران پاسخ یکدیگر نیستند و اطمینان دارند که طرف مقابل سعی می کند او را درک کند.

وقتی صداقت بر فضای خانواده پرتو افکن شود، یک دلی و صمیمیت بر روابط اعضای خانواده

حاکم خواهد شد. اعتماد اعضا نسبت به یکدیگر جلب خواهد شد و کینه ها و کدورت هایی که از

بی اعتمادی ها و بی صداقتی ها منشا می گیرند رخت بر خواهد بست. در چنین خانواده ای اعضای

آن دوستدار همدیگر خواهند بود و دل سوزی ها و همدردی ها ی آن ها نسبت به یکدیگر از

صمیم قلب سرچشمه خواهد گرفت و هیچ کدام از آن ها به خود اجازه نخواهند داد که با دیگران به روشی منافقانه رفتار نماید. در چنین خانواده ای ریشه ی رذالت های بسیاری خواهد خشکید.

با مطالعه و بررسی دقیق این نوع از مقالات و پژوهش ها به اهمیت بیش از پیش عنصر صداقت در والدین و تاثیر آن بر فرزندان (دانش آموزان) پی بردم و برای نیل به این مهم مهارتهایی دست یافتم که از آن جمله می توان به این موارد اشاره کرد:

(۱) بیان افکار و احساسات

وقتی احساسات خود را در هر لحظه بیان می کنیم، با همدیگر روراست هستیم.

(۲) نقش جرات در صداقت

جرات به خرج دادن، مستلزم این است که علاوه بر بروز احساسات و هیجانات خود، مسئولیت آن ها را بپذیریم.

(۳) خود پذیری

فردی که خودش را قبول دارد بیشتر به دنبال صداقت و روراستی است.

همچنین در بررسی که در این زمینه داشتم به این آیات و روایات بر خورد نمودم:

- «یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و کونوا مع الصادقین»

ای کسانی که ایمان آورده اید از (مخالفت فرمان) خدا بپرهیزید و با صادقان باشید.^۱

^۱ توبه / آیه ی ۱۱۹

- «ليجزى الله الصادقين بصدقهم»

هدف این است که خداوند صادقین را به خاطر صدقشان پاداش دهد.^۱

- قال رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) : فى الصدق النجاء

راستی مایه ی نجات است.^۲

- على (عليه السلام) به مالک اشتر می فرماید: و الصق باهل الورع و الصدق.

با پاکان و راست گویان هم نشین باش و به آنان پیوندد.^۳

^۱ . احزاب/ آیه ی ۲۴
^۲ . نهج الفصاحه/ ج ۱۳ / ص ۳۲۸.
^۳ . نهج البلاغه، نامه ی ۵۳، ص ۹۹۹

ارائه‌ی راه حل‌ها (راه‌های پیشنهادی):

پس از مطالعه منابع مختلف و مقالات، به ویژه مقاله‌ای که در باب ویژگی‌های خانواده متعال بود و همچنین مطالعه آثار صداقت در زندگی والدین و نیز تجربه‌ی خودم در این راستا، به راه حل‌های پیشنهادی زیر دست یافتم:

۱- لزوم اجرای صداقت از طرف اینجانب در مراحل گفتار و کردار و عمل و نیز در بحث کلاس و تدریس و نمره و ...

۲- تشویق دانش‌آموزان بر داشتن صداقت در گفتار و کردار و عمل

۳- تقویت اراده و تصمیم‌گیری جدی آن‌ها در ایجاد صفت صداقت در خود.

۴- تشویق به داشتن صداقت در بحث پرسش کلاسی، حل تمرین و امتحانات ترم

۵- استقبال از نظرات دانش‌آموزان در زمینه صداقت

۶- ارتباط با اولیاء دانش‌آموزان

۷- جمع‌آوری آیات و احادیث در ارتباط با صداقت توسط دانش‌آموزان.

اعتبار بخشی به راه حل‌ها:

در این مرحله برای این که یافته‌های تحقیق عملی، دارای اعتبار باشد ضرورت داشت، افرادی با صلاحیت، آن‌را ارزیابی کنند. جهت کسب اعتبار و اطمینان در خصوص اجرا و اثر بخشی راه حل‌های پیشنهادی، گروهی شامل: مدیر محترم آموزشگاه، چند تن از همکاران و رابط تحقیق و پژوهش مدرسه را، به عنوان ناظر پژوهش خود انتخاب نموده، تا از ابتدا همراه با پیشرفت طرح، از نظرات آنان بهره‌مند گردم.

به لطف الهی و طی مراجعات مکرر به نزد افراد یاد شده به خصوص رابط تحقیق و پژوهش مدرسه، راه حل های پیشنهادی مورد تاثیر این عزیزان قرار گرفت. بنابراین با اعتماد به نفس بیش تر توانستم راه حل های انتخابی را به مرحله ی اجرا درآورم.

اجرای راه حل ها:

شرح راه حل های پیشنهادی به قرار زیر است:

۱- لزوم اجرای صداقت از طرف این جانب در مراحل گفتار و کردار و عمل و نیز در بحث

کلاس و تدریس و نمره و ...

از آن جایی که اجرای صداقت در همه ی مراحل یاد شده، توسط دبیر، نقش فوق العاده مهم و

اثر گذاری در اجرای آن از سوی دانش آموزان داشت، از همان آغاز سال تحصیلی سعی کردم

به این امر مهم توجه زیادی داشته و تا آن جا که می توانم در این زمینه کوتاهی نکنم. چرا که یک

دانش آموز خصوصا در مقطع راهنمایی تمامی اعمال و رفتار دبیر را زیر نظر داشته و اثرات

زیادی از آن ها می پذیرد.

به طور مثال، در بحث تدریس اگر با مشکلی مواجه می شدم به آن ها اعلام می کردم که در

جلسه ی آینده راجع به این مطلب توضیح بیشتری خواهم داد یا از خود آن ها می خواستم در

رابطه با این موضوع تحقیق کنند و به راحتی از مشکل پیش آمده صرف نظر نمی کردم.

در بحث تعلق نمره به فعالیت های کلاسی، تمرین ها و نیز تنظیم نمرات مستمر و نمرات ترم

تمامی تلاش و زحمات یک دانش آموز را به طور دقیق بررسی می کردم تا حقی از دانش آموزی

ضایع نگردد و اگر در جایی اشتباهی رخ داده بود دوباره تجدید نظر می کردم. به این ترتیب،

وقتی دانش آموزان دقت بنده را در روش و عملکرد کاری ام می دیدند، بسیار تاثیر پذیرفته و سعی می کردند آن ها نیز با صداقت رفتار کنند.

۲- تشویق دانش آموزان به داشتن صداقت در گفتار و کردار و عمل:

از آن جا که تشویق نقش تعیین کننده در ترغیب و ایجاد انگیزه برای دانش آموزان در انجام فعالیت ها دارد، باید با ظرافت و دقت لازم به کار گرفته شود تا بتوانیم از رهگذر آن به مقصود مورد نظر خود برسیم.

۳- تقویت اراده و تصمیم گیری جدی آن ها در ایجاد صفت صداقت در خود:

این امر مستلزم بستر سازی روحیه خود باوری و اعتماد به نفس در دانش آموزان می باشد به نحوی که آنان به این باور برسند که اراده و توانایی رسیدن به این صفت را دارند.

۴- تشویق به داشتن صداقت در بحث پرسش کلاسی ، حل تمارین و امتحانات ترم:

از همان روزهای اول شروع ترم از دانش آموزان خواسته بودم به هنگام پرسش کلاسی یا نشان دادن تمارین، اگر وظیفه ی خود را انجام نداده اند با صداقت تمام اعلام کنند و ترسی نداشته باشند. همچنین به هنگام برگزاری امتحانات، همیشه کلام « اتقوا الله » را برای آن ها متذکر می شدم و آیه ی « الم يعلم بان الله یری^۱ » را برای آن ها تلاوت می کردم، تا وجدان آن ها را بیدار سازم.

^۱ . علق/ آیه ی ۱۴

۵- استقبال از نظرات دانش آموزان در زمینه ی صداقت:

در این زمینه سعی کردم نظر هر یک از دانش آموزان و راهکارهای آن ها را جمع آوری کرده و بعد از آن راهنمایی های لازم را برایشان داشته باشم. این امر سبب افزایش اعتماد به نفس آنان می شد.

۶- ارتباط با اولیاء دانش آموزان:

طی جلسه ای دعوت از اولیاء دانش آموزان به عمل آمد و در آن جلسه قرار شد هر یک از اولیاء بررسی کنند که در خانواده شان به چه میزان به این قضیه توجه داشته و نیز چه اثراتی را برای آنها و فرزندانشان در پی داشته است.

۷- جمع آوری آیات واحادیث در ارتباط با صداقت توسط دانش آموزان :

بعد از گذشت یک ماه از سال تحصیلی هر یک از دانش آموزان را موظف کردم که آیه یا روایتی در باب صداقت جمع آوری کنند . انجام این کار توسط خود آن ها سبب می شد که توجه آن ها به این قضیه بیشتر جلب گردد و آن ها در اجرای این صفت اخلاقی مصمم شوند.

نظارت بر اجرای راه حل ها:

در کلیه راه حل های پیشنهادی هدف این بود که دانش آموزان خودشان به این درک برسند که داشتن صداقت چه آثاری را برای آن ها در پی دارد. من نیز در پی تحقق این هدف، سعی می کردم نظارت کافی بر اعمال آن ها داشته باشم. اما با این وجود، مشکلاتی بر سر راه وجود داشت که باید با ظرافت تمام آن ها را برطرف می کردم. به طور مثال، هنگام پرسش کلاسی یا دیدن تمارین از آن ها خواسته بودم که اگر دانش آموزی درس را مطالعه نکرده یا تمرین هایش را ننوشته است، با صداقت تمام اعلام کند. در ابتدا انجام این کار از سوی دانش آموزان خیلی سخت به نظر می رسید و من نیز توقع زیادی نداشتم اما به مرور زمان این قضیه به طرز خیلی جالب و خوبی برای آن ها شکل گرفت.

در بقیه موارد نیز بر اساس همین روش عمل کردم و نتایج خوبی حاصل شد.

در بحث استقبال از نظرات دانش آموزان، در طی جلساتی که می گذشت آن ها به راهکارها و ایده های جدیدی دست یافتند. من نیز همه ی نظرات را محترم شمرده و هر چه بیش تر آن ها را تشویق می کردم. به طور مثال : عده ای پیشنهاد اجرای نمایش در این زمینه یا خواندن داستان ، حکایت، شعر و ... را داده بودند. همه ی این موارد سبب شده بود آن ها خودشان شرایط موجود را بررسی کرده و به نتایج لازم در این زمینه (صداقت) برسند.

همچنین در بحث ارتباط با اولیاء دانش آموزان، آگاه شدن شاگردان از ارتباط بنده با والدینشان در طی جلسات مختلف، سبب می شد آن ها بسیار استقبال کرده و اهمیت موضوع بیش از پیش برایشان روشن می شد و آن ها را در اجرای مسئله صداقت در محیط خانواده و مدرسه مصمم می کرد.

در بحث جمع آوری آیات و احادیث، در نظر گرفتن امتیازهای ویژه و ثبت کار عملی آن ها در دفتر نمره سبب اشتیاق آن ها به انجام این کار شد.

توصیف وضع مطلوب (شواهد ۲):

الف) شاخص های کیفی وضع مطلوب:

با توکل بر خدای تعالی و عنایات حضرت ولی عصر (عج) ، پس از انجام راه حل ها، تغییراتی در اخلاق و روحیات دانش آموزانم ایجاد شد که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- داشتن صداقت در گفتار ، کردار و عمل
- ۲- افزایش اعتماد به نفس در بین دانش آموزان
- ۳- افزایش اطمینان همکلاسی ها به یکدیگر
- ۴- برقراری آرامش و محبت بین دانش آموزان
- ۵- داشتن تعهد و وفاداری در عمل
- ۶- داشتن صداقت به هنگام حل تمارین کلاسی و انجام فعالیت های انس با قرآن در خانه
- ۷- جلب اطمینان دبیر به هنگام امتحانات کلاسی و ترم نسبت به دانش آموزان
- ۸- محبوبیت بیش از پیش دانش آموزان در نزد مدیر مدرسه و همکاران
- ۹- رضایت والدین از فرزندانشان
- ۱۰- افزایش اطمینان والدین به فرزندانشان

ب) شاخص های کمی وضع مطلوب:

پس از انجام راه حل ها به خصوص مرحله ی نظر سنجی از والدین به نتایج مطلوبی دست یافتم.

۹۰٪ از دانش آموزانم در اجرای امر صداقت موفق شده و ۱۰٪ باقی مانده نیز در جهت رسیدن به این مهم با کمک والدینشان در تلاش بودند.

نتیجه گیری:

- ۱) صداقت، بهترین منش و نخستین فصل دفتر دانایی و کتاب عشق است.
- ۲) برای داشتن یک خانواده ی ایده آل اسلامی باید اصولی را رعایت نماییم تا چهار چوب و شاکله ی مناسب برای ایجاد و حفظ یک خانواده ی ایده آل شکل بگیرد. صداقت از مهم ترین اصولی است که در زندگی خانوادگی لازمه ی رسیدن به سعادت و خوشبختی است.
- ۳) صداقت زیر بنای بسیاری از عناصر لازم همچون آرامش و محبت، اعتماد و اطمینان، تعهد و وفاداری و ... برای یک زندگی ایده آل و سعادت مند است.
- ۴) صداقت والدین، مهم ترین عامل صداقت در فرزندان است.
- ۵) صداقت در دانش آموز، سبب جلب اطمینان و اعتماد دبیر نسبت به او می شود.
- ۶) صداقت، موجب نزدیکی به خداوند و در نتیجه اطمینان و اعتماد به آن ذات مقدس است و این امر مهم سبب می شود که پدر و مادر و فرزندان از رذیلت های اخلاقی همچون دروغ و نفاق و پنهان کاری دوری کنند.

فهرست منابع:

قرآن کریم

نهج البلاغه

- ۱) انصاریان، حسین، نظام خانواده در اسلام، ام ایبها، قم، دوم، پاییز ۱۳۷۰
- ۲) بهشتی، احمد، مسائل و مشکلات تربیتی، امیر کبیر، تهران، سوم، بهار، ۱۳۸۶
- ۳) پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، جاویدان، تهران، بی جا، ۱۳۶۰
- ۴) حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف، اسماعیلیان، قم، اول، پائیز ۱۳۶۱
- ۵) راغب اصفهانی، ابوالقاسم حسین بن محمد بن فضل، مفردات الفاظ قرآن، غلامرضا خسروی، مرتضوی، بی جا، دوم، ۱۳۷۴
- ۶) رشید پور، مجید، تعادل و استحکام خانواده، اطلاعات، تهران، اول، ۱۳۷۳
- ۷) شرفی، محمد رضا، خانواده ی متعادل، انجمن اولیاء و مربیان، تهران، هفتم، بهار، ۱۳۸۴
- ۸) شیخ الاسلامی، حسن، دررالحکم و غرر الکلم، انصاریان، قم، شش، بی تا
- ۹) صفی، محمد، قصه های قرآن، اهل بیت، چ ۱، پاییز، ۱۳۷۶
- ۱۰) طاهری، حبیب الله، درس هایی از اخلاق اسلامی یا آداب سیر و سلوک، اسلامی، قم، بی جا، ۱۳۷۶
- ۱۱) طباطبایی، محمد حسین، تفسیرالمیزان، محمد باقر موسوی همدانی، محمدی، تهران، سوم، ۱۳۶۴
- ۱۲) غزالی، محمد، کیمیای سعادت، علمی و فرهنگی، بی جا، دهم ۱۳۸۲
- ۱۳) قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، مرتضی آخوندی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ششم، بهار، ۱۳۷۲
- ۱۴) کردستانی، ابوالقاسم، منتخب الاحادیث، پیام آزادی، تهران، اول، ۱۳۸۲
- ۱۵) مصباح یزدی، محمد تقی اخلاق در قرآن، موسسه امام خمینی (ره)، قم، چهارم، پائیز، ۱۳۸۰
- ۱۶) مظاهری، حسین، خانواده در اسلام، شفق، قم، ب پچا، دی ماه ۱۳۶۴
- ۱۷) مکارم، ناصر، زندگی در پرتو اخلاق، نسل جوان، قم، بی جا، بی تا
- ۱۸) نراقی، ملا احمد، معراج السعادت، دهقان، تهران، بی جا، ۱۳۷۰

مقاله ها:

- ۱) پاکی، مریم، صدق و راستی
- ۲) داود زاده، علی، صداقت در خانواده
- ۳) سلطانی، شهناز، خانواده ی ایده آل